

Dominik Abłamowicz, Jerzy Szydłowski

Będzin-Żychcice, woj. katowickie.
Stanowisko 19 lub 20

Informator Archeologiczny : badania 20, 87-88

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BAŁECK STARE
woj. warszawskie

PP Pracownia Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska
Oddział w Warszawie

Badania prowadził mgr Maria Kuliszewicz-Kubiśka, Finansował KZ m. st. Warszawy. Trzeci sezon badań. Stanowisko wielokulturowe: cmentarzysko kultury przeworskiej z okresu przedrzymskiego i okresu wpływów rzymskich, cmentarzysko kultury grobów kloszowych, cmentarzysko kultury łatyckiej, dwa groby neolityczne kultury ceramiki sznurowej.

Przebadano obszar o powierzchni ok. 700 m², położony na północnym i północno-wschodnim stoku wzniesienia. Badaniami objęto tereny szczególnie zagrożone. Niemal całkowicie zniszczona została południowo-wschodnia stanowiska w miejscu lokalizacji dołów po karczonce oraz częściowej niwelacji terenu. Uchwycono orientacyjny zasięg cmentarzyska w części północnej i wschodniej.

Odkryto 87 obiektów, w tym 52 groby z okresu przedrzymskiego i wczesnego okresu wpływów rzymskich, należące do kultury przeworskiej, 1 grób kultury grobów kloszowych, 6 grobów kultury łatyckiej, 2 groby kultury ceramiki sznurowej oraz 7 obiektów bliżej nieokreślonych.

Spośród 52 grobów kultury przeworskiej wyróżniono: 8 grobów z okresu przedrzymskiego datowanych na fazę A₁-A₂ oraz 44 groby z wczesnego okresu wpływów rzymskich, w tym 11 zaliczono do faz B₁-B₂. Większość z nich była silnie zniszczona i uszkodzona przez wkopy nowożytne. Groby datowane na okres przedrzymski usytuowane są w części południowo-wschodniej stanowiska i stanowią najstarszą fazę kultury przeworskiej. W obiektach dobrze zachowanych wypełniako stanowiła czarna ziemia, w której znajdowały się przepalone szczątki smarłych oraz liczne ułamki ceramiki, niekiedy pacioreki szklane i fragmenty brzoślet brązowych /grób 159/, szpilka żelazna typu A wg Kostrzewskiego /grób 157/. Pozostałe pochówki kultury przeworskiej pochodzą z młodszego okresu wpływów rzymskich, z tym że groby datowane na fazę B₁ są dominujące. Materiał ruchomy reprezentowany jest głównie przez ceramikę, czasami znajduwane były fragmenty brązowych szpilek, okuć żelaznych, igły brązowe oraz przędziki gliniane.

Na uwagę zasługuje grób 181 - jest to pochówek ciałopalny, popielnicowy z resztkami stosu. Obok popielnicy w formie naczyńa wazowatego znalezione zostały 2 groby żelazne, sprzączka do pasa, 2 nitki żelazne oraz fragmenty silnie zniszczonego umbera. Na podstawie analizy materiału zabytkowego obiekt ten można datować na fazę B₁ okresu wpływów rzymskich.

Na stanowisku, podobnie jak w poprzednim sezonie badań, stwierdzono występowanie pochówków kultury grobów kloszowych - grób 155. Materiał zabytkowy w postaci popielnicy, miski, miseczek i ułamków klosza pozwala datować wstępnie na wczesną epokę żelaza.

Groby kultury łatyckiej zlokalizowane zostały w części południowo-wschodniej stanowiska. Są to pochówki ciałopalne, popielnicowe o nieczytelnych jamach grobowych, silnie zniszczonych przez wkopy. W materiale ceramicznym o cechach typowo "łatyckich" wystąpiły elementy charakterystyczne dla kultury grobów kloszowych.

Najstarszą fazę cmentarzyska reprezentuje kultura ceramiki sznurowej. W północno-wschodniej części odkryto 7 obiektów - groby: 189 i 190. Szczególnie interesującym pochówkiem był grób 190. W wypełniku w postaci szarobrazowej ziemi z licznymi kawałkami węgla drzewnych wystąpiły niewielkie fragmenty kości oraz materiał krzemlany, w tym 7 grodeków sercowatych, 3 widelki retuszowane, 9 odłupków, 7 odpadków, 4 łuski i 1 toporek kamienny.

Dokumentacja z badań oraz materiał archeologiczny znajdują się w PAK PP PKZ O/Warszawa.

Badania zostały zakończona.

BĘDZIN-ŹŁYCHÓW
woj. katowickie
Stanowisko 19 mb 20

Muzeum Śląskie
w Katowicach

Badania prowadził mgr Dominik Ablamowicz pod kierunkiem naukowym doc. dr. hab. Jerzego Sztylińskiego. Pierwszy sezon badań. Finansował WKZ w Katowicach. Osada kultury przeworskiej z późnego okresu wpływów rzymskich.

Badania miały charakter ratowniczy. Stanowisko zlokalizowane jest na parceli należącej do miejscowego Domu Kultury. Przebadano obszar o łącznej powierzchni 51, 80 m².

Sytuacja stratygraficzna istniejąca w poszczególnych wykopach przedstawiała się jednolicie: pod warstwą humusu z podglebiem grubości około 30 cm zalegało pasmo ziemi w kolorze czarnym grubości około 10 cm, niżej warstwa ziemi w kolorze brązno-oliwkowo-brązowym /grubość około 20 cm/, pod nią natomiast warstwa w kolorze szaro-czarnym, miąższości nawet do 30 cm /warstwa kulturowa/, a pod jej spągłem calcowy, sztyty piasek.

Zlokalizowano 8 obiektów, 1 skupisko skorup, a także porysowano znaczne ilości ścianek naczyń ze wspomnianej wyżej warstwy kulturowej. W przeważającej części pozyskany materiał ceramiczny był identyczny pod względem przynależności kulturowej i chronologicznej. Można wyróżnić skorupy pochodzące z naczyń leptonych ręcznie, oraz wykonane przy pomocy koła garncarskiego. Do pierwszej z wymienionych grup zaliczymy okazy pochodzące z naczyń o powierzchniach czarnych, szarych lub brunatnych, wygładzonych lub szorstkich, najczęściej z domieszką twardzieli kamiennego, do drugiej natomiast, mniej liczebnej, skorupy z naczyń "starych", zazwyczaj koloru czarnego lub szarego, o powierzchniach zarówno gładkich /wśród nich wystąpiły skorupy zdobione ornamentem wytłaczanym/, jak i szorstkich. Ponadto znaleziono szereg fragmentów naczyń zasobowych, grubościennych, typu Krausengefäße /w skupisku 1 natrafiono na dużą ilość skorup z partii przydymnej naczyń tego rodzaju/.

Wśród obiektów na uwagę zasługuje oznaczony numerem 2, w którym znaleziono fragmenty dolnego kamienia żarnowego, znaczną ilość przepalonych ziaren zboża /przede wszystkim żyta/, a także przedmiot żelazny w kształcie krążka o średnicy około 25 cm i grubości 2-3 cm, o nie zdefiniowanej jeszcze funkcji /półprodukt kowalski?/. Większą ilość skorup oraz polepy /w tym z odciekami konstrukcji/ zlokalizowano w obiekcie 8.

Z górnych warstw z poszczególnych wykopów pochodzą także zabytki krzemienne /głównie odłupki, parę fragmentów małych rdzeni/, które prawdopodobnie należy odnieść do mezolitu i młodszego epoki kamienia.

Stanowisko można na obecnym etapie uznać za osadę kultury przeworskiej z późnego okresu wpływów rzymskich.

Materiały pozyskane w trakcie badań złożono w Dziale Archeologii Muzeum Śląskiego w Katowicach.

BIAŁOGARD
woj. koszaliński
Stanowisko 17

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu
Instytut Prahistoryi

Badania prowadził mgr Henryk Machajewski. Finansował UJ i UAM. Trzeci sezon badań. Stanowisko wielokulturowe: kultura pomorska - cmentarszysko; kultura oksywska - osada /?/; grupa dębczyńska - osada; kultura okresu wczesnego średniowiecza - osada.

Kontynuowano badania we wschodniej i południowo-wschodniej części stanowiska. Na obszarze 400 m² stwierdzono 194 obiekty związane z osadnictwem czterech kultur archeologicznych:

1. Kultura pomorska - cmentarszysko /przełom okresu bałtyckiego i wczesnego okresu przedrzymskiego/. Stwierdzono 2 groby. Pierwszy, to grób skrzynkowy zbudowany z płyt granitowych. Wewnątrz znajdowała się popielnica. Drugi, to grób popielnicowy bez resztek stołu.
2. Kultura oksywska - osada /?/, /młodszy okres przedrzymski/. Ze śladami osadnictwa tej kultury łącząc można tylko fragmenty kilkadziesiąt naczyń ceramicznych, występujące w warstwie kulturowej.
3. Grupa dębczyńska - osada /młodsza faza późnego okresu rzymskiego/. Z pozostałościami po tej osadzie łącząc należy 190 obiektów, w tym 4 ziemianki, 13 palenisk, 10 jam i 163 jamy postępowe. Podstawą do określenia chronologii były jedynie formy naczyń ceramicznych, w tym głównie wazowe /tzw. Schalenurnen/ o podwójnie łukowatym i banastym brzuscu, naczynia donicowate, garnki. Osadę w rozplanowaniu obiektów na osadzie było rozmieszczenie ziemianek, których układ był stosunkowo nieregularny ze słabo wyodrębnionym placem centralnym.
4. Kultura okresu wczesnego średniowiecza - osada /X-XI w./.. Ślady osadnictwa tej kultury, to kilka fragmentów naczyń ceramicznych występujące w warstwie kulturowej oraz jeden obiekt, jama, z nielicznymi fragmentami naczyń ceramicznych.

Materiały znajdują się w IP UAM w Poznaniu.

Badania będą kontynuowane.

BISKUPICE, gm. Brwinów
woj. warszawskie
Stanowisko 1

Muzeum Starożytnego Haimstwa Mazowieckiego
w Pruszkowie

Badania prowadzili mgr Stefan Woyda i mgr Dorota Rudnicka. Finansowali - Muzeum w Pruszkowie i Stołeczna Pracownia Dokumentacji Dóbr Kultury. Jedenasty sezon badań. Osada hutnicza późnolitańsko-rzymska i osadnictwo kultury trzcinieckiej i lutyckiej epoki brązu.

Kontynuowano badania osady datując do rozpoznania jej całej powierzchni. Zbadano obszar 1,140 m², na którym odkryto łącznie 191 obiektów. Pośród nich 168 pochodziło z późnolitańskiego i rzymskiego okresu; 23 wiązać należy z osadnictwem epoki brązu /poza tym 15 jam nieokreślonej funkcji kultury lutyckiej i 8 jam kultury trzcinieckiej/.